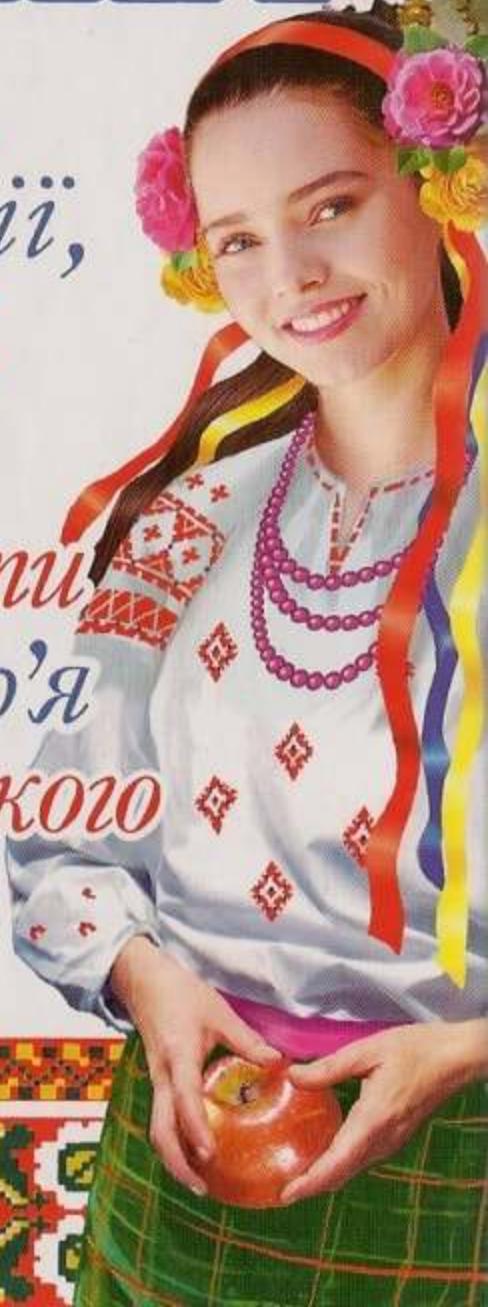
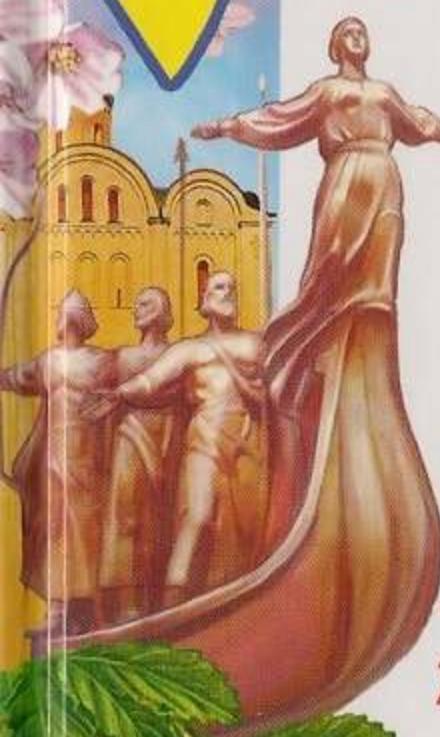

ЛЮБА МОЯ УКРАЇНА

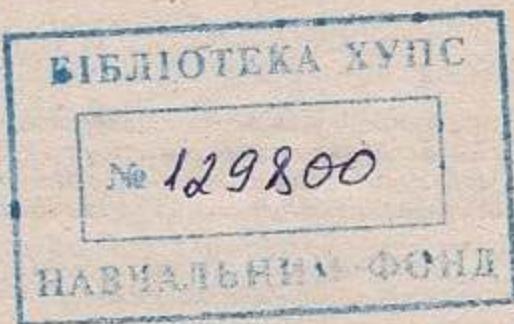
Свята,
традиції,
звичаї,
обряди,
прикмети
та повір'я
українського
народу

Г'5
Ш 67

ЛЮБА МОЯ УКРАЇНА

Свята, традиції, звичаї,
обряди, прикмети та повір'я
українського народу

КРИСТАЛ БУК
2016

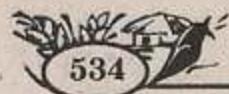
ЗМІСТ

Звернення книги до своїх читачів	3
НАРОД — ГРОМАДА — РОДИНА	13
Народ	14
Народну мудрість — у кожен дім: і літнім людям, і молодим (народні знання й уявлення)	14
Дощ іде не там, де просяєть, а там, де косять (метеорологія)	15
Небо прогнозує	16
Птахи-метеорологи	17
Світ тварин і погода	19
Рослинний світ і погода	20
Прогнозування на перспективу	22
Народні свята і погода	23
Весна	23
Літо	24
Осінь	24
Зима	24
Чумацький Шлях тобі вкаже путь (астрономія)	25
Розумний і капелюхом шлях виміряє (метрологія)	26
У тямущого на руці п'ять пальців, а інший і чотирьох не нарахує (математика)	27
Гарно того вчити, хто хоче все знати (педагогіка)	28
Громада	29
Там, де згода, нема шкоди (звичаєве право)	29
Спершу розсуди, а потім засуди (невеличкий екскурс у минуле)	30
Як роблять укупі, не болить у пупі (громадська взаємодопомога)	32
Без вірного друга великая туга (види духовної спорідненості)	34
Родина	37

УКРАЇНСЬКИЙ ПОБУТ	39
Життєвий шлях українця	40
Діти — то Божа роса (народження)	40
Як вагітній відмовиш, то й доля почурається (передродові обряди)	41
Розтуляй ворота — шлях відкритий для дитя (родини)	44
Щоб дитина була гожа, як тая рожа (одвідки)	46
Доглянь, куме, мою дитину, як свою (хрестини)	47
Казала вода, що святою була (зливки)	50
Не доспи, не доїж, а дитину постриж (пострижини)	51
Власного імені не обирають, а у дарунок мають (ім'янарчення)	52
Найдорожча пісня — з якою мати колисала (роль колискової)	57
Найкраща спілка — чоловік та жінка (весілля)	61
Як дівую, то й курей не годую (дошлюбне спілкування)	62
Лихо мое чубатее — ніхто мене не сватає (сватання)	64
Піде Параска, як її ласка (умовини)	66
Багату дівку сватають і в Петрівку (посаг)	67
Не потрібен і клад, якщо в хлопця з дівкою лад (заручини)	69
З'явився сват — чекай барвінковий обряд (барвінкові обряди)	70
Вінець — дівоцтву кінець (дівич-вечір)	70
В понеділок на роботу, а в неділю на весілля (весільний поїзд і весільні чини)	71
Як печуть коровай, весільну сукню вдягай (бгання короваю)	72
Просили по дорозі, щоб не були на порозі (запросини)	74
Урядили молодого — вивели до порога (урядження молодого)	74
Сядемо рядком та поговоримо ладком (посад)	75

Якщо ми у парі завжди, то й біда нам —	
півбіди (вінчання)	75
Непокрита голова — як хата без даху	
(покривання)	77
Доморгались, доки не побралисъ	
(післявесільні обряди)	79
Старої любові й іржа не з'ість (весільні ювілеї)	80
Річниці весілля	85
Пісня і без перцю дійде до серця	
(весільні пісні).....	86
Якби не вмирали, то під небо б підпирали	
(смерть)	88
Смерть звістки не посилає	
(сповіщення).....	89
Де мрутъ, там і плачуть (передпохорон)	90
Прошайте, рідні, будьте без мене не бідні	
(проща)	92
Легше яму копати, ніж у неї лягати (похорон)	92
Померлого плачем не воскресиш (голосіння)	94
Молодий може вмерти, а старий мусить	
(похорон неодружених)	98
Не витерпіла душа — на той світ пішла	
(поминки)	98
До раю проситься, а смерті боїться (смерть в уявленні	
українця)	99
Праця як основа життя	102
Ой, споне великий, золотом-зерном колос налитий	
(трудова обрядовість).....	105
Де праця, там і пісня	
(весь рік трудовий у піснях)	108
Колядки співай, та працювати не забувай	
(колядки й щедрівки).....	109
Весна ледачого не любить (веснянки)	114
Як діждемо літа, то нажнемо жита	
(русальні та царинні пісні)	116
Прийшов Купало, так треба,	
щоб і гречка в землю упала (купальські пісні)	119
Хто в Петрівку сіна не косить, той узимку	
в собаки їсти просить (petрівчані пісні).....	123
Зозулька кує — копи рахує	
(жниварські й обжинкові пісні)	125

Час відпочивати (довзілля)	131
Прийди, кумо, куму обсудимо (посиденьки)	131
Канунний мед без'язикий, а людей гуртує (братчина)	132
Не хочеться танцювати, так черевики просяться (вечорниці, досвітки)	133
Легше на душі стане, як до серця пісня загляне (жартівлivi пiснi)	134
Гуляй, доню, я тобi не бороню (колода: пiснi, танки, iгри, гульбища, залицяння)	141
Плела вiнок у полi — все чекала долi (плетiння вiнкiв)	142
Нинi гойки — завтра зойки (бешкети хлопцiв)	145
Власної долi й колесом не об'їдеш (ворожiння)	146
Ворожiння про шлюб	148
Ворожiння про майбутнього чоловiка (коханого, нареченого)	150
Ворожiння про те, чи молодi разом помрутъ	151
Ворожiння про задумане, про майбутнє	151
Ворожiння про природу й господарську дiяльнiсть	153
Природа в уявленнях українця	155
Де верба, там і вода (рослини)	156
Пошануй тварину раз, а вона тебе — десять раз (тварини, птахи, комахи)	159
Ніяк не звикне лiс до наших колiс (охорона природи)	162
Рiдна домiвка	163
В порожнiй хатi сумно й ночувати (iнтер'єр)	164
Добра рiч, як є в хатi пiч (роль печi)	164
У своїй хатi й вугли помагають (червоний кут)	165
Як зло у дверi, то ти його — у вiкно (функцiї дверей та вiкон)	166
Хата — як вinochok, господиня — як квiточка (декоративне оздоблення хати)	167
Як збудуєш, так і житимеш (житлова обрядовiсть)	168

Біля границі не годиться будувати світлиці (місце для нового будинку)	169
Будуеш під місяць уповні, то й у хаті буде повно (час закладин житла)	172
Будівельної жертви не минеш (закладини)	172
Кінець — ділу вінець (обряд «квітка»)	174
Добре тому, хто вже у своєму дому (входини, новосілля)	174
Що єсть на сніданок українець?	176
Без їжі й віл не потягне (національна українська кухня)	176
Традиційні українські страви	179
Смачного! (кілька смачних рецептів)	193
Биточки зі свинини по-українськи	193
Рибні крученіки по-київськи	193
Борщ український з пампушками	193
Яблучна хатка	194
Такий з нього ідець, як той горобець (режим і сезонність харчування)	194
Почекайте, вареники, прийде й на вас Масниця (пости)	195
Не сіки на Головосіки! (харчові звичаї та заборони)	196
Якщо веселий гість, то й пироги на радість (обрядова їжа)	198
Народна медицина	205
Як хворий, то звертайся не до попа, а до знахаря (знахарі, ведуни)	208
Слово сім хвороб лікує (замовляння)	209
Замовляння на віск від усіх хвороб	210
Замовляння на здоров'я	211
Замовляння на здоров'я породіллі	212
Замовляння купелі (для доньки)	212
Замовляння купелі (для сина)	213
Замовляння від переляку	213
Викачування хвороби на яйце	215
Замовляння проти болю та судом	216
Виганяння хвороби на сіль	216
Замовляння від пристріту	217
Замовляння від переляку	217

Замовляння від більма на оці	218
Замовляння від лишаю	218
Замовляння кровотечі	219
Замовляння від зубного болю	219
Замовляння від бородавок	219
Молитвою хоч не ситий будеш, та проте здоровий (роль молитви)	220
Молитва до Ангела-хоронителя	221
Молитва до Пресвятої Богородиці	221
Господня молитва	222
Український одяг	222
Вигадав чорт моду, а сам — у воду (традиційний національний одяг)	223
Бачили той сором люди, як без паску бігав (пояси)	226
Одна була хустка, та й ту в воду впустила (прикрашання зачіски, головні убори)	227
Купи коралі, щоб женихи не пішли далі (жіночі прикраси)	229
Не в свої штани вбрався (символіка народного костюма)	231
У нього на всі свята одна лата (обрядова символіка костюма)	232
Святі обереги	233
Плете той дивний візерунок долю нам (вишиванка)	233
Як у хаті витинанка, то й добро стоїть на ганку (витинанка)	234
Хай стелиться вам доля рушниками (рушник)	236
Хреста в душі носить не важко (хрест)	238
Ліс і себе чистить, і людину наставляє (рослини)	239
Як Великденъ на дворі, то й писанка на столі (писанка)	240
Шануй одежину, а люди — тебе (одяг)	241
Хліб і на ноги ставить (хліб)	242
Де крапля води впаде, там стадо волів стане (вода)	243
Мова квітів і кольорів	245
Трапляється, що й квіти сперечаються (квіти)	245

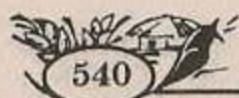
Червоний — то любов, а чорний —	246
то журба (кольори)	
Народне слово	247
Прислів'я на вітер не мовиться	
(приказки, прислів'я)	248
Зле словечко коле сердечко	
(лайки, погрози, прокльони)	250
Образливі прізвиська	252
Добрим словом і мур проб'єш	
(побажання, примовляння)	253
Де сміються люди, там біди не буде (скоромовки)	254
Порахуй зорі, потім краплі в морі — тоді і вертайся	
(лічилки)	258
До загадки розум короткий, хоча ніс довгий	
(загадки)	263
Розказав Мирон рябої кобили сон	
(каlamбури та приповістки)	267
НАРОДНІ СВЯТА ТА ОБРЯДИ	
КАЛЕНДАРНОГО ЦИКЛУ	269
Свята	270
Введення (Третя Пречиста)	270
День великомучениці Катерини	271
День святого Андрія Первозванного	275
День пророка Наума	282
День Варвари великомучениці	282
День преподобного Сави	283
День святого Миколая	283
День святого Спиридона	285
Новий рік	286
Гната	293
Свят-вечір	293
Різдво Христове	302
Щедрий вечір (свято Меланки)	303
Водіння кози	304
«Меланка»	307
Новий рік за старим стилем (день Василя)	308
Голодна кутя (другий Свят-вечір)	310
Водохресте	311
День Івана Хрестителя	314
«Різдвяний день»	315

День Петра Вериги	315
Стрітення	315
День святого Власа	317
День преподобного Льва	318
Колодій	318
Обретіння	318
Масляна	320
День преподобного Касіяна	324
Явдохи	325
День святого Конона	326
День сорока святих мучеників	326
Хрестопоклонний тиждень	328
Теплий Олекса	329
Благовіщення	330
День Благовісника	333
День святого Руфа	333
Великий піст	334
Вербна неділя	335
Білий тиждень	336
Великден	339
Поминальний тиждень	347
Красна гірка	348
День святого Юрія	349
День святого Миколи Чудотворця	355
День святого Симона Зілота	356
Зелені свята	357
Трійця	366
День Онуфрія Великого	367
Петрівка	367
День Івана Купала (Різдво Предтечі)	368
День святих Петра і Павла	374
Жнива	378
День святої Мокрини	381
День пророка Іллі	381
День святого Палія	382
День Маковея	383
Свято Спаса (Преображення)	384
Перша Пречиста (Успіння)	386
Третій Спас	387
Головосіка	387
День Семена	388

Друга Пречиста	389
Воздвиження Хреста Господнього	390
Свято Покрови	391
День святого Дмитра	393
День святої П'ятниці	394
День Кузьми-Дем'яна	394
День святого Михайла	395
 ТАКИЙ ЧАРІВНИЙ СВІТ НАРОДНОЇ УЯВИ	397
Народні повір'я та забобони	398
Згаяного часу й конем не доженеш (час)	401
Ніч за ніч, день за день, а світ усе стоїть, як пень (дoba)	401
День — ніч	401
Ранок — вечір	402
Воно як трапиться: коли середа, а коли й п'ятниця (тиждень)	402
Понеділок	402
Вівторок	404
Середа	404
Четвер	405
П'ятниця	405
Субота	405
Неділя	405
Рік — не кінь: не підженеш, але й не зупиниш (рік)	406
Весна	406
Літо	407
Осінь	408
Зима	408
Природа — то одному мати, а другому мачуха	409
Кому місяць світить, тому й зорі всміхаються (космос)	409
Земля	409
Небо	411
Сонце	411
Місяць	412
Зорі	412
Чумацький Шлях	413
Комети	413

Вогонь палить, а вода студить (природні явища)	413
Вогонь	413
Вода	414
Грім, блискавка, гроза	415
Вітер	417
Вихор	417
Дощ	418
Веселка	418
Хмари	419
Лід, крига	419
Мороз	419
Сніг	420
Град	420
Барвінок — на вінок, а полин — на віник (рослини)	420
Бузина	421
Верба	421
Горіх	422
Горох	422
Жито	422
Звіробій	422
Кавун	423
Капуста	423
Картопля	423
Каштан	423
Коноплі	423
Липа	423
Любисток	423
Мак	424
Насіння	424
Огірки	424
Осика	424
Осет	425
Очерет	425
Папороть	425
Полин	425
Соняшник	425
Трава	426
Черемха	426
Цибуля	426

Кожна пташка свої пісні має (птахи)	426
Птахи	428
Ворона, ворон	428
Голуб	428
Горобець	428
Гуси	429
Дятел	429
Журавель	429
Зозуля	429
Ластівка	430
Лелека, бусол, бузьок	430
Орел	431
Півень, курка	431
Пугач	432
Синиця	432
Сич	432
Сова	432
Соловейко	432
Сорока	433
Чайка	433
Заєць хоч і малий, та свою легенду носить (тварини)	433
Худоба, скотина	434
Байбак	435
Баран, вівця	435
Ведмідь	435
Віл, бик	435
Вовк	436
Вуж	436
Гадюка	436
Жаба	437
Заєць	437
Кінь	437
Кіт, кішка	437
Коза	438
Корова	438
Кріт	439
Миша	439
Рак	439
Свиня	439

Собака	440
Ящірка	440
Людина — світ, ним править Бог.....	441
Оправ його хоч у рами, а він все такий самий (фізична природа людини)	442
Брови	442
Волосся, коси, чуб	443
Вуха	443
Голова	444
Зуби	444
Нігті	444
Очі	444
Нога	444
Рука	445
Аби шлунок ситий та тіло не наге (матеріальне життя людини)	445
Їжа, пиття	445
Одяг	447
Взуття	447
Оце будівля: три сохи та соломи трохи (житло, будівлі)	448
Хата	448
Криниця, колодязь	449
Млин	450
Тюрма	450
Церква	450
Що хата має, тим і приймає (предмети побуту)	451
Веретено	451
Віник	451
Відро	451
Голка	451
Горщик	452
Гребінець	452
Гроші	452
Дзеркало	452
Діжа	452
Коромисло	453
Коцюба	453
Ложка	453
Підкова	454

Піч, груба	454
Поріг	454
Праник	455
Рушник	455
Сито	455
Скатерть	456
Стіл	456
Черпак	456
Вік звікувати — не в гостях побувати	
(людське життя).....	456
Мати, дитина.....	456
Весілля, шлюб	458
Похорон. Мрець	460
Демонологія	460
Піп — у дзвін, а чорт — у клепало	
(чорти, відьми й інша нечисть).....	461
Домовик	464
Скарбник.....	466
Лісовик	467
Русалки	468
Мавки (нявки, бісиці)	469
Польовик	470
Водяник	470
Земляний дух	471
Чугайстер (лісовий чоловік)	471
Чорт (біс, диявол, дідько, люципер, сатана, осинавець, щезник, злий).....	471
Відьма (чаклунка, чаюдійка, чарівниця, обавниця, потворниця)	474
Вовкулаки	476
Покійники	478
Заложні мерці	479
Упирі	479
Блуд	480
Вій	481
Баба (дика баба)	481
Богині (лісниці, мамуни)	481
Вихор	482
Доля (талан)	482
Злидні	483
Змій	483

Мара	484
Нічниці (крикси)	484
Одмінок (обмінчук, відміна)	484
Перелесник (летавиць)	485
Песиголовці (бесиголовці, сироїди)	485
Чарівники (перемітники)	485
Міфологія	486
Сварог	488
Числобог	489
Дана	489
Велес	490
Стріча (доля)	491
Колодій	491
Лада	492
Права, Ява, Нава	493
Вогнебог-Сварожич	494
Дажбог	494
Ярило	495
Русалії	495
Купайло	496
Семиярило	497
Перун	497
Трибог	498
Світовит	499
Мати Слава (Перуница)	500
Мокоша	500
Коляда	501
Род	502
СОННИК	503

ЛЮБА МОЯ УКРАЇНА

*Свята, традиції, звичаї,
обряди, прикмети та повір'я
українського народу*

Світ українських традицій нескінченно багатий. Століттями складалася гармонійна система обрядів та вірувань, які на сучасному історичному етапі знову набувають популярності. Книжка розповідає про народні традиції, обряди і свята. Матеріали з української міфології та історії культури не залишать байдужим жодного читача. Безліч цікавих фактів, захоплива манера розповіді роблять видання справжнім подарунком для всіх шанувальників української культури.